

Geannoteerde agenda van de bijeenkomst van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken, 1 en 2 oktober 2026

I. Binnenlandse Zaken

1. Algemene staat van het Schengengebied

- a. Update over de situatie in het Schengengebied**
- b. Uitvoering van de prioriteiten van de Schengenraad-cyclus 2026-2027**

Gedachtewisseling

Onder het eerste agendapunt zal de Europese Commissie (hierna: Commissie) een update geven over de situatie in het Schengengebied. Mede op verzoek van Nederland, zal onder dit agendapunt ook de huidige stand van zaken en de geleerde lessen rondom de gebeurtenissen in Ceuta worden besproken. Conform de toezegging tijdens het Commissiedebat Vreemdelingen- en asielbeleid van 10 september jl. staat in de aanbiedingsbrief de huidige stand van zaken in Ceuta beschreven. De verwachting is dat Spanje een update zal geven over de laatste cijfers en ontwikkelingen. Daarnaast zal ook, in het kader van de jaarlijkse Schengencyclus, worden stilgestaan bij het versterken van de interne veiligheid door verbeterde informatie-uitwisseling en het benutten van technologische ontwikkelingen. Dit is des te relevanter in het licht van de recente gebeurtenissen in Ceuta.

De gebeurtenissen in Ceuta waren zeer zorgelijk, uitzonderlijk en ongekend. Het kabinet zal tijdens de JBZ-Raad opnieuw Spanje oproepen om alle activiteiten te continueren om alle irreguliere migranten vanuit Ceuta te laten terugkeren en ervoor te zorgen de grenzen versterkt blijven. Het is van belang dat de Commissie en haar agentschappen de situatie monitoren. De verwachting is dat andere lidstaten deze oproepen ook zullen doen. Daarnaast is het van belang om dergelijke situaties in de toekomst te voorkomen. Nederland pleit er daarnaast voor dat het EU-instrumentarium versterkt wordt, binnen de kaders van het internationale recht, zodat lidstaten beter kunnen reageren in het geval van grootschalige aankomsten en instrumentalisering. Tijdens de informele JBZ-Raad van 4 augustus was hier brede steun voor. Hiermee in lijn heeft de President van de Commissie, Ursula von der Leyen, in de jaarlijkse Staat van de Unie toespraak ook verschillende maatregelen aangekondigd, waaronder een Europees Noodrespons Instrument, het versterken van Frontex en het verbeteren van vroegtijdige waarschuwingscapaciteiten en samenwerking met derde landen. Ook pleit het kabinet ervoor om de Schengengovernance te verstevigen door het transparant maken en open bespreken van bij Schengenevaluaties geconstateerde tekortkomingen tijdens de Schengenraad.

In dit kader streeft het kabinet ook naar het verbeteren van de informatie-uitwisseling, zowel op het gebied van grensbeheer als op het gebied van veiligheid. Hierbij is het van belang dat er een goede balans wordt gevonden tussen enerzijds het uitbreiden van de mogelijkheden voor informatie-uitwisseling en anderzijds het opvangen van de druk op onze uitvoerende instanties.

2. Verbetering van de terugkeer door versterkte samenwerking met prioritaire derde landen

Gedachtewisseling

In navolging van de gedachtewisseling onder het eerste agendapunt over de algemene staat van het Schengengebied en de geleerde lessen van de gebeurtenissen in Ceuta, zal het Voorzitterschap naar verwachting onder dit agendapunt een strategische discussie in de Raad willen voeren over de manier

waarop terugkeer verder kan worden verbeterd. Het voorstel van het Voorzitterschap houdt in dat lidstaten tijdens de JBZ-Raad van gedachten wisselen over hoe de terugkeersamenwerking met bepaalde derde landen te verbeteren. Derde landen zullen worden geselecteerd op basis van objectieve data en gegevens, zoals landen waarvan onderdanen in aanmerking komen voor de asielgrensprocedure. Op het moment van schrijven heeft het Voorzitterschap nog geen discussiestuk gedeeld. Lidstaten zullen naar verwachting gevraagd worden in te stemmen met deze aanpak.

Het bevorderen van terugkeer in de EU is één van de prioriteiten van het kabinet. Het terugkeerpercentage van personen die niet langer rechtmatig verblijven op het grondgebied van de EU moet omhoog. Daarvoor moet de inzet van alle beschikbare (EU)-instrumenten worden overwogen. Dit zal mede het succes bepalen van een effectieve asielgrensprocedure en daarmee cruciaal voor het welslagen van het Europees Asiel- en Migratiepact in brede zin. Bovendien kan een effectief terugkeersysteem preventief werken en irreguliere migratie verder terugdringen. Het kabinet verwelkomt het voorstel van het Voorzitterschap om op gerichte wijze te onderzoeken hoe de terugkeersamenwerking met bepaalde derde landen, waarmee de terugkeersamenwerking ondermaats is, te bevorderen en dit te agenderen voor bespreking in de Raad. Daarbij acht het kabinet het van belang dat krachten worden gebundeld vanuit een geïntegreerde aanpak richting derde landen, waarbij het in verschillende raadsformatie, behalve de Raad van Justitie en Binnenlandse Zaken, ook op de Raad Buitenlandse Zaken opgebracht kan worden. Discussies moeten voorts op het juiste niveau worden voorbereid om optimaal gebruik te maken van alle data en kennis die er voorhanden is, met oog voor het waarborgen van de bilaterale belangen van Nederland ten aanzien van bepaalde derde landen. Naar verwachting zal er brede steun zijn onder lidstaten voor dit voorstel.

3. Implementatie van interoperabiliteit

Stand van zaken

Tijdens dit agendapunt zal het Voorzitterschap, samen met eu-LISA, een update geven van de stand van zaken rondom de Interoperabiliteit routekaart. Deze routekaart is tijdens de JBZ-Raad van 5-6 maart jl. aangenomen en betreft een routekaart voor de implementatie van grootschalige IT-systemen en hun onderlinge interoperabiliteit. Er zal een overzicht gegeven worden van de belangrijkste ontwikkelingen rondom deze systemen.

Naar verwachting zal de ervaringen en resultaten van de ingebruikname van het Entry/Exit System (EES) worden besproken. Het EES is sinds die datum in Nederland op alle grensdoorlaatposten operationeel. Niet-EU-passagiers die voor kort verblijf naar het Schengengebied reizen worden sindsdien ten minste biografisch geregistreerd in het EES. Zoals reeds met uw Kamer gedeeld verloopt de biometrische invoering in Nederland gefaseerd en minder snel dan voorzien, als gevolg van technische uitdagingen bij de ontwikkeling van ICT-systemen. De aanvullende EES-verordening bood de mogelijkheid om de verplichte biometrische registratie en verificatie onder voorwaarden op te schorten tot 6 september 2026. Nederland zal ook na september gebruik maken van deze mogelijkheid. Over de duur en invulling hiervan staat het ministerie voortdurend in nauw contact met de Commissie, de Koninklijke Marechaussee, andere lidstaten en partners uit de luchtvaartsector.

Verder zal waarschijnlijk worden teruggeblikt op implementatie van het vernieuwde Eurodac-systeem, dat op 12 juni 2026 in werking is getreden. Voorts wordt vooruitgeblikt op de inwerkingtreding van het European Travel Information and Authorisation System (ETIAS), die door de Commissie en eu-LISA is uitgesteld. Oorspronkelijk was inwerkingtreding voorzien voor Q4 2026 en thans wordt dit naar verwachting Q2 2027.

4. Uitvoering van het Asiel- en Migratiepact

Stand van zaken

De Commissie zal in alle waarschijnlijkheid onder dit agendapunt een update geven van de stand van zaken rond de implementatie van het Asiel- en Migratiepact (hierna: Pact). Er is geen discussie voorzien. Wel is het van belang om te benadrukken dat het kabinet alles op alles zet om de overdrachten onder de Asiel en Migratiebeheer Verordening (AMbV) naar Italië en Griekenland zo snel mogelijk te hervatten. Nederland heeft hierover op verschillende niveaus contact met Italië en Griekenland. Daarnaast trekt het kabinet nauw op met gelijkgezinde lidstaten, die vergelijkbare uitdagingen als Nederland ervaren. Ook roept het kabinet de Commissie, als hoeder van de verdragen, op tot het nauwlettend toezien op volledige implementatie en naleving van het Pact. Nederland zal hier consequent aandacht voor blijven vragen, waaronder *en marge* van de JBZ-Raad.

5. Versterking van het situationeel bewustzijn over migratie en de vroegtijdige waarschuwingscapaciteiten van de EU, ook tijdens crisissituaties

Gedachtewisseling

Tijdens de informele JBZ-Raad van 4 augustus jl. over Ceuta werd geconcludeerd dat om vergelijkbare situaties in de toekomst te voorkomen het van belang is dat het situationele bewustzijn en de vroegtijdige waarschuwingscapaciteiten van de EU, ook tijdens crisissituaties, versterkt moeten worden. Ook Nederland heeft hierop aangedrongen. Het Voorzitterschap zal naar verwachting onder andere vragen naar de positie van de lidstaten voor het uitbreiden van de capaciteiten van de EU-agentschappen voor het monitoren van sociale media, het verbeteren van het delen van informatie tussen de lidstaten en de agentschappen en het sterker verankeren van de situationele ontwikkelingen in de crisisstructuur van de EU. Nederland vindt het van belang dat er op alle drie deze punten stappen worden gezet. Hiervoor lijkt ook brede steun te zijn onder de lidstaten. Verder zal het kabinet benadrukken dat ook dataverzameling langs de migratieroutes bij de agentschappen bestendig moet worden.

6. Implementatie strategisch kader van de EU inzake drugs: drugsgelateerde intimidatie

Gedachtewisseling

Tijdens de JBZ-Raad van 4 en 5 juni 2026 is een implementatiekader goedgekeurd voor de uitvoering van de EU-drugsstrategie en het EU-actieplan tegen drugshandel.¹ Om opvolging te geven aan dit implementatiekader, wenst het Ierse voorzitterschap tijdens de JBZ-Raad nader stil te staan bij het groeiende geweld dat gepaard gaat met drugshandel en bij preventieve maatregelen die de lidstaten hiertegen nemen. Er is nog geen discussiepaper gedeeld, maar naar verwachting zal Ierland vertellen over de eigen nationale aanpak, vragen naar ervaringen van andere lidstaten en lidstaten uitnodigen na te denken over wat op EU-niveau gedaan kan worden.

Voor het kabinet blijft de aanpak van georganiseerde drugshandel topprioriteit. De ingrijpende gebeurtenissen in Overasselt laten zien dat druggerelateerd geweld en druggerelateerde intimidatie ook hier een ernstig probleem vormen. Dit is echter niet de enige manier waarop drugscriminaliteit de maatschappij ernstige schade toebrengt. Het kabinet zal tijdens de JBZ-Raad eigen ervaringen delen, het belang van een maatschappij brede benadering onderstrepen en oproepen tot de voortzetting van nauwe EU-samenwerking.

7. Beoordeling door de Europese binnenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Stand van zaken

¹ Zie ook [Raad zet vaart achter uitvoering nieuw EU-actieplan tegen drugshandel - Consilium](#)

Onder dit agendapunt zal de JBZ-Raad, zoals gebruikelijk, in besloten setting een briefing ontvangen. De veiligheidsdiensten van de Europese lidstaten, Noorwegen, Zwitserland en het Verenigd Koninkrijk werken nauw samen aan de veiligheid van Europa. Zoals gebruikelijk geeft het Voorzitterschap namens deze diensten tijdens de JBZ-Raad een periodieke briefing over de huidige veiligheidssituatie. Het kabinet zal de informatie aanhoren.

8. Impact van de geopolitieke ontwikkelingen op de EU

Gedachtewisseling

Tijdens dit agendapunt zal de JBZ-Raad van gedachten wisselen over de impact van geopolitieke ontwikkelingen op de interne veiligheid van de EU. Op het moment van schrijven is nog geen discussiestuk beschikbaar. Naar verwachting zal gesproken worden over het huidige dreigingslandschap dat voortvloeit uit de Russische agressieoorlog tegen Oekraïne, met een focus op het verspreid raken van vuurwapens, de risico's die buitenlandse strijders met zich meebrengen, en het misbruik van drones.

De EU en de lidstaten blijven Oekraïne steunen. Daaronder vallen ook de voortdurende inspanningen om illegale wapens in beslag te nemen en de handel daarin te voorkomen. Nederland beoordeelt het dreigingsniveau van illegale wapens uit Oekraïne als “aanwezig” en pleit voor verder gebruik van bestaande structuren, die op Europees niveau goed ontwikkeld zijn. Daarnaast ziet het kabinet kansen voor de ontwikkeling van een EU-database met gegevens over (geschonken en) verloren, gestolen en in beslag genomen vuurwapens. Ook wordt Oekraïne ondersteund om de capaciteit van de relevante overheidsdiensten te versterken en een passend juridisch kader tot stand te brengen dat ziet op het weglekken van vuurwapens. Nederland kijkt in dit verband met belangstelling uit naar het voorstel van de Commissie voor een nieuw EU-actieplan tegen illegale wapens, waarin naar verluid ook aandacht wordt besteed aan Oekraïne.

Daarnaast vormen buitenlandse strijders die actief zijn in Oekraïne en de Russische Federatie een risico voor de interne veiligheid van de EU. De ervaringen en militaire vaardigheden die zij opdoen kunnen potentieel worden aangewend voor andere activiteiten in de EU, zoals georganiseerde misdaad, hybride acties of terrorisme, zodra zij het conflictgebied verlaten.

Kennisoverdracht over criminele en terroristische netwerken is volgens het kabinet van groot belang. Onder andere Frontex en Europol spelen een belangrijke rol in de samenwerking met Oekraïne op deze thema's. Zij kunnen met de ontvangen data en informatie lidstaten ondersteunen bij de aanpak van hieraan gerelateerde ontwikkelingen.

Ten slotte wordt de EU in toenemende mate geconfronteerd met dronegerelateerde incidenten. Deze ontwikkelingen laten de uitdagingen zien op het gebied van de detectie en aanpak van drones en de bescherming van kritieke infrastructuur. Volgens het kabinet is voortvarende uitvoering van het Drone Actie Plan² aan de orde, waarbij civiel-militaire samenwerking moet worden geïntensiveerd met name op terrein van innovatie en informatie-uitwisseling.

Het kabinet kijkt uit naar het debat met andere EU-lidstaten en de intensivering van de samenwerking op deze onderwerpen.

II. Justitie

1. Herziening van de Eurojust-verordening

² Action Plan on Drone and Counter Drone Security, COM/2026/81 final [EUR-Lex - 52026DC0081 - EN - EUR-Lex](#)

Op 24 juni 2026 heeft de Commissie een voorstel voor een verordening gepubliceerd inzake het Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken (hierna: Eurojust), waarbij de Verordening (EU) 2018/1727 wordt ingetrokken. Dit voorstel maakt onderdeel uit van het bredere *Law Enforcement and Criminal Justice*-pakket dat de Commissie op die dag publiceerde. Het voorstel, dat voortbouwt op een in 2025 gepubliceerde evaluatie van de huidige Eurojustverordening, heeft tot doel het mandaat van Eurojust te moderniseren en te verduidelijken, de mogelijkheden van het agentschap te vergroten om nationale justitiële autoriteiten te ondersteunen en complexe grensoverschrijdende onderzoeken te coördineren en ook om de samenwerking van Eurojust met derden binnen en buiten de EU te versterken. De Commissie beoogt in de kern Eurojust effectiever en toekomstbestendig te maken, rekening houdend met de snel veranderende ontwikkelingen op het terrein van de (georganiseerde) criminaliteit. Uw Kamer ontvangt spoedig een BNC-fiche over dit Commissievoorstel.

Op het moment van schrijven is er geen discussiepaper voor dit agendapunt, maar naar verwachting wil het Voorzitterschap stilstaan bij een aantal onderwerpen om de onderhandelingen in de raads werkgroep vooruit te helpen. Mogelijk zal hierbij worden stilgestaan bij de voorstellen die zijn gedaan over de *governance* structuur van Eurojust, waarbij een management board wordt geïntroduceerd. Het kabinet is voorstander van versterking van de *governance* structuur bij Eurojust en heeft zich daarom bereid verklaard een discussie over de voor- en nadelen van de mogelijke introductie van een management board zoals de Commissie die voor ogen heeft te voeren. Bij een eerste bespreking van dit aspect van het voorstel op ambtelijk niveau is echter gebleken dat alle lidstaten die zich daarover uitspraken geen voorstander zijn van de oprichting van een management board. Tijdens de JBZ-Raad zal het krachtenveld op dit en andere onderdelen van het voorstel verder duidelijk worden.

2. De Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne: bestrijding van straffeloosheid

Stand van zaken

Op het moment van schrijven is er geen achtergrondstuk beschikbaar. Naar verwachting zal de JBZ-Raad de stand van zaken van de strijd tegen straffeloosheid in de context van de Russische agressieoorlog in Oekraïne bespreken. Mogelijk zal de aandacht uitgaan naar de voortgang ten aanzien van het Speciaal Agressietribunaal, alsmede de voortdurende steun aan het Internationaal Strafhof (ICC).

Nederland blijft zich inzetten voor gerechtigheid voor Oekraïne en de strijd tegen straffeloosheid. Een belangrijk onderdeel daarvan is de oprichting van het Speciaal Agressietribunaal. In de ministerraad van 3 juli jl. heeft het kabinet besloten ook een voorwaardelijk gastlandaanbod te doen voor de operationele fase van het Agressietribunaal. Thans wordt gewerkt aan meer duidelijkheid over kosten van de twee fasen van het Agressietribunaal, zodat lidstaten zich juridisch en financieel verbonden kunnen verklaren aan het *Enlarged Partial Agreement*.

3. Europees Openbaar Ministerie (EOM)

Stand van zaken

De Commissie en de Hoofdaanklager van het EOM zullen de lidstaten vermoedelijk bijpraten over de laatste ontwikkelingen binnen het EOM. Daarbij zal ook aandacht zijn voor het feit dat de nieuwe Hoofdaanklager van het EOM, Andrés Ritter, op 1 november met zijn werkzaamheden zal starten. Het kabinet zal dit aanhoren.

4. Bescherming van het maatschappelijk middenveld en journalisten

Gedachtewisseling

De bescherming van het maatschappelijk middenveld en journalisten is voor het kabinet een belangrijk onderwerp. Personen en organisaties die aan het publieke debat deelnemen - zoals journalisten, mensenrechtenverdedigers, milieuorganisaties en andere maatschappelijke organisaties - moeten hun werk vrij en veilig kunnen doen. Hun bijdragen aan het publieke debat zijn onmisbaar in een goed functionerende democratische rechtsstaat.

Strategische rechtszaken tegen publieke participatie (SLAPPs) ondermijnen het publieke debat. Daarom is door de EU een anti-SLAPP richtlijn aangenomen. Deze richtlijn is deels met bestaand recht geïmplementeerd; de wet ter (volledige) omzetting van de EU anti-SLAPP richtlijn is op 14 juli 2026 in werking getreden. Het doel van de richtlijn is om deelnemers aan het publieke debat beter te beschermen, onder meer met een aantal procedurele waarborgen (zoals vroegtijdige afwijzing van kennelijk ongegronde vorderingen, zekerheidstelling en mogelijkheid tot volledige proceskostenveroordeling), en (beleids-)maatregelen, waaronder informatieverschaffing en ondersteuning.

Specifiek voor journalisten heeft het samenwerkingsverband Persveilig geleid tot een protocol Persveilig waarin staat welke stappen de mediasector, de politie en het OM nemen tegen geweld en agressie tegen journalisten. Hierin is onder andere afgesproken dat de politie en het OM hoge prioriteit geven aan zaken van geweld en agressie tegen journalisten en het OM een hogere straf eist in deze zaken.

Op dit moment is nog onduidelijk welke insteek zal worden gekozen voor dit agendapunt. Gezien het belang van het onderwerp kijkt het kabinet uit naar de mogelijkheid om hier met andere lidstaten over van gedachten te wisselen.

5. Raadsconclusies over racisme en rassendiscriminatie in Europa

Goedkeuring

Deze raadsconclusies besteden onder meer aandacht aan de implementatie van de EU-antiracismestrategie en nationale actieplannen tegen racisme en discriminatie, waaronder antisemitisme, anti-zwart racisme en moslimdiscriminatie, de rol van het maatschappelijk middenveld en gelijkebehandelingsinstanties, de aanpak van *hate crime* en *hate speech*, inclusief online, de verantwoordelijkheden van onlineplatforms en de risico's en kansen van nieuwe technologieën, zoals AI. Inhoudelijk bouwen deze conclusies voort op de Raadsconclusies die op 4 maart 2022 onder het Franse voorzitterschap zijn aangenomen.

Op het moment van schrijven is nog geen volledige overeenstemming bereikt over de raadsconclusies, die nog worden besproken in de raadswerkgroep. De verwachting is dat overeenstemming zal worden bereikt en het kabinet de raadsconclusies tijdens de JBZ-Raad kan steunen. Het kabinet onderschrijft namelijk een brede en integrale aanpak van racisme en discriminatie, die aandacht heeft voor verschillende groepen en rekening houdt met discriminatie vanuit een intersectioneel perspectief. Nederland ondersteunt ook het uitgangspunt dat de ruimte die lidstaten hebben om strategieën te ontwikkelen en uit te voeren die aansluiten bij hun nationale omstandigheden, wordt erkend.